

debuissē facere chrismate per Episcopum benedictō, quod probabile argumentum est, supposuisse Concilium, hoc esse necessarium necessitate Sacramenti, subindeque Pontificem vel Ecclesiam in hoc dispensare non posse. Nec valet in materia Sacramentorum argumentum à majori ad minus, nam simplex Sacerdos non potest consecrare altaria, nec ordinare Presbyteros, vel Episcopos, & tamen potest consecrare corpus Christi, quod est aliquid majus. Præterquam quod, sicut in naturalibus excellentius & præstantius est, producere materiam, quam totum compositum, quia materia non est producibilis nisi per creationem: ita majus videtur consecrare materiam confirmationis, quam Sacramentum ipsum ministrare; quia qui materiam conficit, ad modum creantis se habet, ideoque hoc summis Ecclesiæ Principibus, scilicet Episcopis reservatur.

14. Tertia difficultas est, an unctio chrismatica ita sit de essentia ac necessitate hujus Sacramenti, ut sine illa ejus effectus conferti nequeat? Ratio dubitandi, eaque gravissima, est, quia Apostoli in primitiva Ecclesia, per solam manum impositionem conferabant hoc Sacramentum, ut constat ex capite 8. & 19. actuum Apostolorum: Ergo unctio chrismatica non est de ejus essentia.

15. Ut ab hac difficultate se expediāt P. Sirmundus, & Cardinalis Bellarminus, diversis omnino viis procedunt. Primus enim in Antirrheticō docet chrismaticam unctionem non esse de essentia hujus Sacramenti, sed duntaxat ceremoniam quādam accidentalem, ad illius ornatum ab Ecclesia inventam, & nūdā manū impositione superadditam, subindeque illud ex dispensatione summi Pontificis posse per solam manū impositionem conferri. Alter verò lib. 2. de confirm. cap. 9. è contra afferit chrismaticam unctionem ita esse de essentia hujus Sacramenti, ut sine illa nunquam ministerium fuerit. Unde quando in actibus Apostolorum legitur, Apostolos per manū impositionem contulisse hoc Sacramentum, dicit hanc manū impositionem fuisse chrismaticam, ac proinde eandem quam nunc adhibent Episcopi. Sed utraque sententia falsa est. Prima quidem, quia cū materia remota hujus Sacramenti sit chrisma, ut afferit Florentinum, materia ejus proxima non potest esse alia, quam unctio chrismatica, ut infra dicemus. Sed id quod habet rationem materia, sive proximam, sive remota, in Sacramentis, est de illorum essentia, cū illa essentialiter cōtent ex materia & forma: Ergo unctio chrismatica est de essentia Sacramenti confirmationis, non verò ceremonia accidentalis ei superaddita, ut ait Sirmundus. Secunda verò, quia idem Florentinum ait, loco manus impositionis, quam adhibebant Apostoli, successisse in Ecclesia Confirmationem, hoc est chrismati unctionem: aperte significans, aliam fuisse manus impositionem, quam tunc adhibebant Apostoli, ab ea quā nunc adhibet Ecclesia; alioquin dici non posset loco illius nunc succedere chrismati unctionem, cū nulla res propriè in sui locum succederet.

16. Melius ergo rationi dubitandi responderetur cum D. Thoma hic art. 2. ad 1. artic. 4. ad 1. quod licet chrisma ex oleo & balsamo confectionum, sit materia hujus sacramenti, à Christo in nocte cœnæ determinata & instituta; nihilominus in primitiva Ecclesia Apostoli, ex ejusdem Christi instinctu ac dispensatione, hoc sacramentum per solam manus impositionem, absque chrismati unctione, conferabant; cū enim tunc Spiritus Sanctus super baptizatos visibiliter descendere, & interior unctio,

evidenti illo Spiritu Sancti illapsu, satis innoteceret, non erat necessaria ad illam designandam, aliqua unctio exterior & sensibilis, nempe chrismati applicatio. Aliunde verò, cū interdum plura hominum millia uno die baptizarentur mox que tunc esset, ut baptizati statim confirmarentur, congruum erat, ut dum Apostolis in talia incombentibus, non vacabat singulos inungere, illos ab hac cura liberaret Christus, Spiritu Sancto ad solam manū impositionem patenter veniente. Idem docet Concilium Moguntinum anno 1549. sub Paulo II I. celebratum cap. 8. potestque confirmari exemplo baptissimi, cuius eti perpetua ac stabili Confirmationis materia, fucrit à Christo instituta, voluit tamen ob rationes allegatas, initio nascentis Ecclesiæ dispensare cum Apostolis, ut per solam manū impositionem, sine unctione chrismatica hoc sacramentum ministrarent.

17. Ex dictis facilè colligitur, quæ sit materia proxima hujus sacramenti; cū enim materia proxima in sacramentis in usu consistentibus, nihil aliud sit, quam applicatio materiae remota, & materia remota hujus sacramenti sit chrisma, manifestū est, ejus materiam proximam esse chrismati applicationem, seu unctionem chrismaticam; quia ut ait Florentinum fieri debet in fronte, ubi verecundiæ sedes est, ne confirmandus Christi nomen confiteri erubescat. Debet etiam fieri in modum crucis, tum ut verificantur verba illa formæ, *Signo te signo crucis*, tum etiam ut per hoc declaretur, Christianum non debere erubescere Crucem Christi, quæ secundum Apostolum, Judæis fuit scandalum, Gentibus autem stultitia. Tum denique, quia ut ait Cyprianus de baptismo Christi: *Crucis virtus omnia peragit sacramenta, sine hoc signo nihil est sanctum*, neque aliqua consecratio meretur effectum.

18. Quantum verò ad ejus formam, ea quæ Ecclesia Romana utitur, in verbis istis consistit: *Consigno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*. In qua forma tria designantur quæ in hoc Sacramento reperiuntur, nūnitum signum quo notatur is qui in certam Christianæ militiæ descensurus est, robur spirituale quod illi confertur, & causâ conferens tale robur, scilicet Sanctissima Trinitas; quæ convenientissimè in hoc Sacramento exprimitur, tum quia illud est perfectio baptissimi, qui fit expressa invocatione Trinitatis, tum etiam, quia in confirmatione armatur Christi miles, ut inter alia mysteria, Trinitatem profiteri non erubescat. Alij formæ utitur Ecclesia Græca, nempe ista: *Signaculum Domini Spiritus Sancti*, &c. ut constat ex omnibus Græcorum Euchologiis. Unde cùr hæc specie differat ab ea quæ Romana Ecclesia utitur, dicendum est, Christum non determinasse formam hujus sacramenti, quoad speciem, sed solum quoad genus, & instituisse solum quod celebraretur per aliqua verba quæ ejus effectum significarent, ac reliquise potestati Ecclesia verba illa determinare; unde orta est diversitas illa formarum, diversique ritus sacramentum istud ministrandi in Latina & Græca Ecclesia. De quo fuisis infra, cū de sacramento Ordinis.

19. Demum

DE BAPTISMO ET CONFIRMAT. 101

19. Demum proprius hujus sacramenti effectus facile ex dictis colligitur, est etiū augmentum gratiæ, quo homo robatur ad profitendum fidem, & acquirit jus ad auxilia specialia pro illo actu constanter elicendo. Etiam unctio, & consignatio, & hæc verba forme, *Confirmo te*, significant gratiam, quæ confert ex vi hujus sacramenti, dari in ordine ad certamen & luctam, roburque spirituale ad fidem constanter profitendam conferre. Unde dist. 5. de consecrat, refertur istud Urbani Papæ decreto: *Omnes fideles per manus impositionem Episcoporum, debent Spiritum Sanctum, post baptismum accipere, ut sicut in fonte plenitudinem accepimus ad innocentiam, ita & confirmatione angustum & robur accipiamus ad pugnam*. Præter hunc effectum sibi speciale, caufat Confirmationem alium, qui etiam à Baptismo & Ordine producitur, nempe characterem, ratione cuius interabilis est, sicut Baptismus, & Ordo. De quo Tract. præcedenti cap. 4.

§. III.

Minister hujus Sacramenti.

20. De fide est ordinarium hujus Sacramenti ministerium esse solum Episcopum, ut definitur in Florentino in decreto unionis, & in Tridentino fess. 7. can. 3. de cōfir. colligiturque ex Scriptura, nam Actu. 8. dicuntur à Hierosolymis in Samariam missi Petrus & Joannes, ad confirmandos eos qui baptizati erant à Philippo Diacono: nulla autem potest redi ratio, cur potius Apostoli, & non alij, vel ipse Philippus qui eos baptizaverat, hoc Sacramentum contulerint, nisi quia soli Apostoli tunc erant Episcopi: Ergo ad Episcopos tantum, ut ad ordinarios ministros, spectat hoc manus baptizatorum constitutio. Unde Innocentius IV. in epistola ad Episcopum Tusculanum, Apostolica Sedi legatum in regno Cypri: *Soli Episcopi consignet chrismate in frontibus baptizatos, quia hujus unitio non debet nisi per Episcopum fieri; quoniam soli Apostoli, quorum vices gerunt Episcopi, per manus impositionem, quam confirmatio, vel frontis chrismatio representat, Spiritum Sanctum tribuisse leguntur*.

21. Congruentia est, tum quia per hoc sacramentum homo adscribitur in militiam Christi: in militiam autem adscribere, non est cuiuscunq[ue], sed exercitus d[omi]ni, quales in exercitu Ecclesiastico sunt Episcopi, qui Apostolis succidunt. Tum etiam, quia confirmationis est perfectio & consummatio baptissimi, per eam enim baptizatus fit perfectus & plenus Christianus, ut loquitur Urbanus I. in epist. ad omnes Christianos: Ergo illorum est hoc Sacramentum ministrare, qui sunt in statu perfectionis acquisita, quales sunt soli Episcopi. Quam rationem illustrat D. Thomas hic artic. i. ubi sic discutit: In quolibet opere ultima consummatio superiori arti reservatur, sicut in constructione adficij, inferiores ministri præparant quidem materialia, dolant lapides, erudiant ligna, camenta conficiunt, operis tamen absolutio, & dominus adficatæ forma, ab architecto efficitur: Ergo fideles, qui sunt opus quoddam divinum, & Dei templum, juxta illud Apostoli 2. Corinth. 3. *Dei adficiat eis*, ab aliis quidem ministris in baptismo præparant, sed à solis summis Sacerdotibus, qui Episcopi sunt, in confirmatione perficiuntur & consummuntur.

22. Hoc apud omnes Catholicos est certum, sed difficultas est & controversia inter Theologos, an simplices Sacerdotes, ex Apostolica Sedi dispensatione, possint esse extraordinarij confirmationis

III. Pars.

ministri: Respondeo affirmativè, contra Durandum, Estium, Petrum Aurelium, & alios. Primo quia in Florentino in decreto Eugenij sic habetur: *Legitur aliquando per Apostolica Sedi dispensationem, ex rationabili & uigente admodum causa, simplicem Sacerdotem, chrismate per Episcopum conferto, hoc ad ministrasse Confirmationis Sacramentum*. Ubi sacram Conclitum, non solum eam dispensationem factam recenset, sed eam etiam approbat, & ex rationabili causa processisse testatur. Secundo, quia dum Concilia Arausitanum 1. & 2. Tolitanum 1. Florentinum, & Tridentinum, docent ordinarium ministerium hujus Sacramenti esse Episcopum, tacite indicant extraordinarium posse esse alium. Terterò, quia B. Gregorius Magnus prohibuit Presbyteris Sardinia ne confirmarent: at cū intellectus scandalum inde ortum, concessit illis confirmandi licentiam, ut restatur Baronius anno 594. & refertur in cap. *Pervenit* dist. 95. his verbis: *Pervenit ad nos quodam scandalizans suisse, quod Presbyteros chrismate ungere eos qui baptizati sunt, prohibuit. Et nos quidem secundum usum veterem Ecclesia nostra fecimus: Sed si omnino hac de causa aliqui contristarunt, ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri erant in frontibus baptizatos chrismate ungere valcant, concedimus*. Unde D. Thomas hic q̄st. 72. artic. 11. ad 1. sic ait: *Papa in Ecclesia habet plenitudinem potestatis, ex qua potest quadam que sunt superiorum Ordinum committere quibusdam inferioribus, sicut quibusdam Presbyteris concedit conferre minores Ordines, quod pertinet ad potestatem Episcopalem*. Et ex hac plenitudine potestatis concepit B. Gregorius Papa, quod simplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent, quandiu scandalum tolereretur.

Quod verò aliqui dicunt, eo tempore omnes Sacerdotes fuissent Episcopos simul ordinatione & consecratione, falsum est, & protinus improbabile. Nam longè ante tempora D. Gregorij Magni, simplices Sacerdotes ceperant esse distincti ab Episcopis, tam ordinatione, quam jurisdictione, ut aperitè colligitur ex Eusebijo Papa epist. 3. ad Episcopos Thessaliam, & ex Melchiade epist. decretali ad Episcopos Hispaniæ. Quid item Estius & Aurelius respondunt, nimirum chrismaticam illam unctionem, à D. Gregorio concessam, non esse Sacramentum confirmationis, sed aliam ceremoniam Ecclesiasticam, est apertissimè contra S. Thomam jam relatum, qui concessionem illam intellexit de Sacramento Confirmationis. Videtur etiam esse contra Florentinum, quod agens de Sacramento Confirmationis, disertissimè ait, legi aliquando fuisset à Sede Apostolica dispensatum, ut Presbyteri illud administrarent, alluditque sine dubio ad illam dispensationem Gregorij Magni, scriptis à seipso testata, & relatam in jure Canonico. Addo quod si D. Gregorius ceremoniam tantum mutat concessit, cur tam strictè precepit, ut nisi in absentia vel penuria Episcopi, ritus ille adhiceretur? Ceremonia enim, etiū ritu diversa, modò pia sit: sive in praesentia, sive in absentiâ Episcopi, perinde fieri potest, neq[ue] enim eadem sunt omnes Ecclesiastici ceremoniae.

23. Denum probatur eadem sententia, ex eo quod Arcadius & alij referunt, hanc consuetudinem ut Presbyteri confirmarent (ex concessione videlicet Summi Pontificis, tacita, vel expressa) viguisse in Ecclesia Græca, diu ante schisma, etiamque Eugenij & Concilium tacite approbatæ. Nam fess. 25. cū Eugenius undecim questiones Græcis proposuerit, inter quas sexta erat, *Cur non Episcopi, sed Sacerdotes, inungunt sacro Chrismate*,

I 3 cūm

cum hoc Pontificibus sit datum? Addit in fine Concilium; Hec à Latinis objecta, Mitylenensis Presul, legitime & secundum Canones, omnia dissolvit, præterquam duo, videlicet separationem matrimonij quo ad vinculum, & creationem Patriarche extra Constantinopolim. Ergo tacite Eugenius cum Concilio approbat ritum Græcorum confirmandi per Presbyteros, quæ consuetudo quarto sæculo incepit, ut ostendit Vericelli de Apostolicis missionibus tit. 7. quæst. 130. Quod verò illi Sedes Apostolica expresse vel tacite consernit, ibidem probat, ex eo quod Sedes Apostolica, antequam ab ea deficeret Oriens, annuatim chrisma mittere solita erat Constantino-politanis, ut testatur Arcadius in concordia Ecclesiæ occidentalis & orientalis lib. 2. cap. 9. Unde nō est verisimile, Romanum Pontificem à suis Apocrifariis non fuisse ceriorum ejus moris Græcorum Presbyterorum confirmandi infantes; quare illi consensit, vel expresse, vel tacite, nam facile potuerit tunc hoc eis prohibere: cum enim Constanti-nopolitanis tantam reverentiam tunc deferent Romanæ Ecclesiæ, ut ab ipsa singulis amiss peterent sacram chrismæ, quod poterant Græci Episcopi ex Ordinis potestate ipsiusse consecrare: quanto magis obsequentes fuissent, & abstinuerint Presbyteri à conferendo Sacramento Confirmationis, si hoc eis Romanus Pontifex prohibueret. Sed voluit Sancta Sedes hoc eis indulgere, ut ita facilius à perniciosa consuetudine baptizandi in adulta ætate, quæ apud Græcos tunc vigebat, recederent, prout fecerunt.

24. Objecies primò Innocentius III. cap. 4. de consuetudine, decernit ut fideles potius careant Sacramento Confirmationis, quam ut à Presbyteris illud accipiant: At si potuissent Presbyteri ex concessione summi Pontificis confirmare, id debueret potius summus Pontifex ipsis concedere, quam private fideles tam utili Sacramento sine quo homines non sunt perfectè Christiani: Ergo non possunt Presbyteri, ex commissione summi Pontificis, Sacramento Confirmationis conferre.

Confirmatur: Eodem modo Pontifices loquuntur de administratione Confirmationis, atq; de confectione & consecratione Chrysostomatis, ut patet ex Leone magno epist. 88. ubi sic ait; *Nec chrisma conficeri, nec chrysostome baptizatorum frontem signare, Presbyteris & Choropiscopis liceat. Quia omnia solis deberi Pontificibus auctoritate canonum præcipitur.* Sed Presbyteri non possunt, etiam ex concessione & dispensatione Apostolicae Sedis, christina conficeri, ut præcedenti ostendimus: Ergo nec Sacramento Confirmationis administrare.

Ad objectionem respondeo Innocentium III. aliorum Presbyterorum præsumptionem coercere voluisse, qui abusu intollerabili, potestatem confirmandi sibi arrogant, et nullam haberent ad hoc sedis Apostolica concessionem, prætententes id posse ex consuetudine. Ut ergo Pontifex consuetudinem illam, prius & antiquis Ecclesiæ moribus repugnantem, abrogaret vel cohiberet, statuit status esse Confirmationis Sacramento, ad salutem minime necessario, aliquandiu carere, quam talem potestatem omnibus indiscriminatum & pro quovis tempore Sacerdotibus impetrare.

Ad confirmationem rēpōdō quod licet D. Leo Papa, & alij summi Pontifices, interdum eodem modo loquuntur in suis decretalibus, de administratione Confirmationis, atq; de confectione & consecratione chrysostomatis, nihilominus, cum nunquam legatur simplici Sacerdoti confiendi christina facta facultas, bene tamen administrandi Confirmationis

urgens argumentum est, non posse simplicem Sacerdotem, etiam ex concessione Apostolica sedis, christina conficeri, bene tamen Sacramentum Confirmationis, christinam ab Episcopo consecrato, administrare.

25. Objecies secundò: non potest perfici Sacramento sine ministro instituto à Christo: Sed minister confirmationis à Christo institutus, est solus Episcopus, ut definitur in Florentino & Tridentino supra citatis: Ergo à solo Episcopo potest hoc Sacramento conferri.

Confirmatur: Dum Episcopus confirmat, id non præstat præcisæ ratione potestatis jurisdictionis, quā habet in suam diœcensem, sed ratione potestatis ordinis, characteri suo divinitus alligata; alioquin potestate confirmandi possit suis Vicariis generalibus, quibus jurisdictionem suā tribuit, impetrare: Ergo quicquid charactere Episcopali caret, caret etiā potestate confirmandi, illi essentialiter annexa.

Ad objectionem respondeo, ministrum quidem ordinarium confirmationis à Christo institutum, esse solum Episcopum, simplicem tamen Sacerdotem ex eadem Christi institutione, esse illius ministrum extraordinarium, in casu necessitatis, & supposita commissione Summi Pontificis, cui cum Christus cōmisserit regimen totius Ecclesiæ, consequenter dedit illi potestatem providendi de idoneo ministro confirmationis, in aliquibus casibus extraordinariis, in quibus Episcopus adesse non potest ad illud Sacramentum ministrandum. Unde ad confirmationem dico, Episcopum ut ministrum ordinarium confirmare, ratione characteris sui Episcopalis, Sacerdotem verò ut ministrum extraordinarium, & à summo Pontifice commissum, id præstare, ratione sui characteris Sacerdotialis, dependenter tamen à concessione seu dispensatione sedis Apostolicae; licet enim potestas Ordinis ad confirmandum, non dependeat à potestate jurisdictionis, quando est perfecta & completa, qualis est potestas Episcopalis; dependet tamen à summa jurisdictionis potestate in summo Pontifice existente, quando est, sicut potestas simplicis Sacerdotis, incompleta ad illum effectum. Unde in simplici Sacerdote potestas Ordinis ad confirmandum, non solum characterem Sacerdotalem importat, sed insuper connotat summum Pontificis concessionem, subindeque supremam jurisdictionem, in eo ut in capite totius Ecclesiæ existentem. Ex quo intelliges, non posse simplicem Sacerdotem ex commissione Episcopi confirmare, quia spectant ad regimen totius Ecclesiæ (ut prævidere de idoneo ministro confirmationis in aliquibus casibus extraordinariis, in quibus Episcopus confirmare non potest) solum summo Pontifici competunt. Unde nullibi legitur Presbyteros ex Episcopi iustione vel dispensatione confirmasse, sed tantum ex summi Pontificis privilegio. Intelliges etiā, non posse Pontificem conferre Diacono facultatem confirmandi, quia talis potestas necessariò supponit vel requirit characterem Episcopalem, vel faltem Sacerdotalem; operatio enim Sacramentalis in corpus Christi mysticum, procedere debet ab habente potestatem in corpus Christi verum, quæ Diaconus non habet, cum non possit corpus Christi consecrare. Unde D. Tho. in 4. dist. 7. qu. 3. art. 1. quæst. 3. Promovere ad illas perfectiones quæ non respiciunt corpus Domini verum, sed solum corpus mysticum, potest à Papa, qui habet plenitudinem potestatis Pontificalis, committi Sacerdoti, qui habet actum summum super corpus Domini verum, non autem Diacono, vel alicui inferiori, qui non habet perficere corpus Domini verum.

TRACTATUS IV. DE AUGUSTISSIMO EUCHARISTIAE Sacramento.

Si ut in veteri testamento Agnus Paschalis habuit rationem Sacramenti & Sacrificij, ita & in nova lege Eucharistia utramque sortitur rationem; cum non solum instituta sit in animarum salutem, ut carera Sacraenta, sed etiam ad peculiarem Dei cultum ordinata, quomodo habet rationem Sacrificij. Illam sub utraque ratione in hoc tractatu considerabimus, & primò agemus de illa, ut habet rationem Sacramenti, deinde illam, ut est novæ legis sacrificium contemplabimur: invocat̄ prius hujus admirabilis Sacramenti, & incurienti Sacrificij gratia, verbis Divini Dionysii, qui cap. 3. Ecclesiastica Hierarchia, auctor̄ Eucharistia, sic prefatur: *O divinum penitus, sanctumque mysterium: obducta tibi signantium operimenta signorum, dignanter operiens nobis, palam atque aperie lucem, nostrisque spirituales oculos, singulari & aperito tua lucis splendore imple.*

CAPUT I.

*De existentia, essentia, unitate, necessitate,
& institutione hujus Sacramenti.*

§. I.

Existentia & essentia hujus Sacramenti.

1. **L**icit plures heretici circa Eucharistiam erraverint, nullus tamen ex illis negavit eam esse verum novæ legis Sacramentum; hoc enim Scriptura, Concilia, & SS. Patres aperte tradunt, & ratio congrua, quam adducit S. Thomas h̄c qu. 73. art. 1. facile suadet. Cum enim novæ legis Sacraenta (inquit) in eum finem sint instituta, ut corum ope in spirituali vita subveniretur hominibus, & vita eorum spiritualis, sit corporeæ similis: manifestum est, quod sicut ad vitam corpoream requirit generatio, per quam homo vitam accipit; & augmentum, quo perducitur ad perfectionem vitæ, & alimentum, quo conservatur in vita; sic ad vitam spirituali, præter Baptismum, qui est spiritualis generatio; & Confirmationem, quæ est spirituale augmentum, oportuit esse Sacramentum Eucharistia, quæ est spirituale alimento. Nec refert quod in vita corporeâ augmentatione & nutritio proveniant ab eodem alimento: non enim est exacta & perfecta similitudo inter res corporeas & spirituales; augmentum enim corporeum successivè fit, per multiplicem usum cibi & potus: spirituale verò fit totum simul, per Sacramentum confirmationis, quod idcirco iterari non potest. Item spirituale robur quod datur in confirmatione, non fit ad modum nutritionis, sed in modum unctionis athletice; unde conveniens

fuit, ut præter confirmationem, quæ tale robur per chrisinaticam unctionem conferatur, daretur cibus & potus Eucharisticus, ad spirituale refectionem. Addo quod, licet hæc duo potuisset Christus unico Saeramento præstare, convenientius tamen fuit, ut non nisi duobus hos effectus tribueret, tum ut in ipsa Sacramentorum diversitate, varietas & multitudo effectuum gratia cognoscetur. Tum etiam, ut hac Sacramentorum mirabili & sapientissima varietate, magis ab hominibus coleretur Deus.

2. Major difficultas est, in quo consistat Sacramenti hujus essentia: In primis enim Heretici hujus temporis existimant, hoc Sacramentum non consistere in aliqua re permanente, sed in solo usu seu sumptu; ita quod sicut aqua in baptismino non habet rationem Sacramenti, nisi quando actu applicatur, ita nec Eucharistia, nisi cum actu manducatur, non verò quando conservatur in pixide. Hic error à Tridentino proscriptus est. 13. can. 3. & cap. 3. ubi sic ait: *Illud in Eucharistia excellens & singulare est, quod reliqua Sacraenta tunc primum sanctificandi vim habent, cum quis illis utitur; at in Eucharistia ipse sanctificans auctor ante usum est. Non dum enim Eucharistiam de manu Domini Apostoli suscepit, cum vere tamen ipse affirmaret, corpus suum esse quod præbebat. Quibus verbis sancta Synodus hanc rationem insinuat: Tunc aderat in nocte cenæ corpus Christi, quando haec verba ab eo prolatæ sunt: Hoc est corpus meum, alioquin ejus propositio fuisset falsa, & Christus mendacium protulisset: Sed antequam Apostoli manducassent corpus Christi, verba illa Christus protulit: Ergo ante usum & sumptionem hujus Sacramenti, corpus Christi erat sub speciebus panis, subindeque tunc existebat Eucharistia Sacramentum.*

3. Negant Minorem Calvinistæ, contendentess verba illa, *Hoc est corpus meum*, non fuisse prolatæ ante actionem manducandi, sed inter manducandum, quod colligi putant ex serie verborum D. Matthæi cap. 26. ubi sic habetur: *Accipit Iesus panem, & benedix ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait, accipite & comedite, hoc est corpus meum.* Sed hoc facile refellitur, quia Christus Discipulos suos invitabat ad manducationem, quod cibus quem manibus tenebat esset corpus suum: Ergo prius fuit corpus Christi sub speciebus panis, quam manducarent Apostoli. Unde non debet h̄c attendi series verborum D. Matthæi (alioquin ex textu Marci 14. Et accepto calice gratias agens dedit eis, & biberunt ex illo omnes, & ait illis: Hic est sanguis meus &c. sequeretur corpus & sanguinem Christi solum esse in hoc Sacramento post usum & sumptionem illius, quod nec ipsis quidem heretici admittunt) sed solum debet attendi significatio & sensus, quem ex constanti Ecclesiæ & Patrum sensu constat esse hunc, ut significetur Christum, dum panem adhuc manu tenebat, ante distributionem dixisse: *Hoc est corpus meum.*